

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะประสบการณ์ และสติปัญญาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของคนทุกคนในสังคม ตามวิถีภาวะในรูปแบบการเรียนการสอนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของชาติที่มุ่งสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ-อารมณ์ ด้านสังคม เป็นต้น

ด้านการคิด เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ อย่างมีเหตุผล สถานศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิด การจัดการประยุกต์ ความรู้มาใช้ป้องกัน และแก้ไขปัญหา หรือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ได้มีส่วนสมดุลง การปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ในการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (สราลี โชติคติก, 2548, หน้า 1) การคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นรูปแบบการคิด ที่จะช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกตการหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏ พิจารณาความสมเหตุสมผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจสรุปสิ่งใดลงไป (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547, หน้า 48)

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2550-2559 บนพื้นฐานของมติของประชุมใหญ่ครั้งที่ 8 ของศูนย์กลางพรรค ได้กำหนดถึงการปฏิรูประบบการศึกษา แห่งชาติเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แห่งการพัฒนาและเสริมธุรกิจของ ประเทศ ก็เช่นเดียวกันกับความเรียกร้องต้องการของการเชื่อมโยงเข้ากับสากลนั้นจำต้องได้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อตอบสนองความเรียกร้องต้องการ ของการพัฒนาประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องพัฒนา วัตถุประสงค์ เนื้อหาในการศึกษา พัฒนาครู และ ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนดังที่กล่าว ในกฎหมายการศึกษามาตรา 7 ได้กำหนดไว้คือ “การศึกษา หมายถึงกระบวนการวัดแห่งการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมและการค้นคว้า ทฤษฎี พฤติกรรม เพื่อสร้างคนให้มีการขยายตัวรอบด้าน มีคุณสมบัติศีลธรรมประวัติ มีความรู้ ความสามารถ มีวิชาชีพ มีสุขภาพพลานามัย มีความศรัทธาทั้งด้านจิตใจ มีศิลปะ มีระเบียบวินัย มีน้ำใจรักประเทศชาติ รักระบอบประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อตอบสนองความเรียกร้องต้องการ

ในการกิจปกปักรักษาและสร้างประเทศชาติ” ข้อความที่ว่ามานั้น สอดคล้องกับศึกษาหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนอันเนื่องมาจากประสบการณ์ จากการได้เรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและสติปัญญาตลอดถึงคุณสมบัติศีลธรรม นอกจากนี้การศึกษาหมายถึง การได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้านในตัวของคนหนึ่งคนได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ-อารมณ์ ด้านสังคมนั้นจำเป็นต้องได้ใช้วิทยาศาสตร์อย่างมีระบบเข้าในการเรียนการสอน (สุขสหวิน พอนเทวา, 2552, หน้า 1)

ภาพรวมการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบันมีลักษณะ ประสมประสานระหว่างการศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่ที่ได้รับบทเรียนการพัฒนาอยู่ประเทศ ต่าง ๆ ของโลก แต่ถ้ามองเชิงลึกเราจะเห็นการศึกษาแบบเก่าที่ไม่มีการพัฒนามากและแบบใหม่ ที่ก้าวหน้าก็มีอยู่พอสมควร ในระบบการศึกษาแห่งชาติของเรามีการขยายตัวไม่สมดุลระหว่าง ปริมาณและคุณภาพ เพราะการเรียนการสอนแบบเดิม เอาครูเป็นศูนย์กลางและภาคภูมิใจในตัวเลข (เปอร์เซ็นต์) การสอบเลื่อนชั้น ปั่นคั้น สิ่งสำคัญระบบการศึกษาของเรายังไม่ “สนับสนุน” ให้ นักเรียนและนักศึกษามีความเป็นตัวของตัวเอง มีความใฝ่ฝัน มีความกระตือรือร้นในการเรียน ด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กพบกับปัญหาในช่วงเรียนวิชาชีพในและต่างประเทศ (บัวสอน บุปผาวัน, 2549) และในบทรายงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวต่อกองประชุม ศึกษา ทั่วประเทศได้สรุปของการพัฒนาการศึกษาในตอนหนึ่งว่า “การศึกษามีการขยายตัวทางด้านปริมาณ แต่การปรับปรุงคุณภาพนั้น ไม่สอดคล้องกับความต้องการต่อสังคม เนื่องจากครูจำนวนหนึ่งไม่เอา ใจใส่ ในการเรียนการสอน” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และผลการศึกษาปัญหาของบุคคลสำคัญ ทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกวงการศึกษาบวกกับพฤติกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ทำให้พอสรุปได้ว่าบางจุดที่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาในยุคใหม่เช่น ด้านความย่อตัวของผู้เรียน ความล้าหลังที่สำคัญของระบบการศึกษาของลาวในอดีตถึงปัจจุบันคือความทุกข์ทรมานของผู้เรียน เนื่องจากเนื้อหาของบทเรียนที่ต้องเรียนส่วนมากไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนสิ่งที่ไกลตัว มีความลำบากในการสร้างจินตนาการและมีความทุกข์ เพราะต้องเรียนด้วยการท่องจำบทเรียนอยู่ตลอดเวลา ความทุกข์จากการเรียนทำให้เด็กมีทัศนคติ ต่อการเรียนในทางลบมากกว่าทางบวก เขาคิดว่าการเรียนไม่ใช่เรื่องสนุก ไม่มีความสุขไม่ยอม มาโรงเรียน ยิ่งไปกว่านั้น การสอบเข้าเรียนทุกระดับส่วนมากเน้นเฉพาะความจำก็ยิ่งเพิ่มความเครียด ทางสมองให้แก่เด็กมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) เพราะการสอนของครูที่เรียนจบจากระบบ ที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันหมายถึงประเภทระบบการสร้างครูที่ผ่านมาไม่ได้ทำให้การสอน ของครูแตกต่างกัน ซึ่งเหตุผลก็มีอยู่ที่การสอนในโรงเรียนสร้างครู วิทยาลัยครูมีการสอนในคุณลักษณะ ลอกเลียนแบบและใช้ตำราเรียนเป็นศูนย์กลางนั้นก็ทำให้เกิดจุดบกพร่องต่อผู้เรียน เช่น ผู้เรียน

ไม่ได้ใช้ภาษาที่สมบูรณ์และครบถ้วน รวมถึงประสบการณ์และความคิดของตัวผู้เรียน (กรมวิชาการ, 2550)

วิทยาลัยครู มีภาระบทบาทที่สำคัญในการสร้างครูที่มีคุณภาพโดยเน้นให้มีแนวคิด คุณสมบัติ มีความรับผิดชอบสูง มีทักษะในด้านวิชาการ มีจรรยาบรรณ และมีความอดทน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 9) วิทยาลัยครูบ้านเก็นเป็นสถานบันสร้างครูแห่งหนึ่งในจำนวน 8 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งได้ทำการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษา กรมสร้างครู กำหนด และทุกรายวิชาจะต้องให้จบตามหลักสูตรที่กำหนดให้ 1 ภาคเรียนมีเวลาสอน 16 สัปดาห์ การจัดการเรียนการสอนยึดติดตำราเรียน การใช้กิจกรรมมีลักษณะคัดลอกแบบจากตำราเรียน ทั้งหมด เวลาสอนเน้นด้านความจำมากกว่าเน้นความเข้าใจ ด้านความคิดวิเคราะห์ ด้านการคิด สังเคราะห์และการนำไปใช้ ซึ่งได้แสดงให้เห็นตามสภาพการสอนจริงที่มีครูจำนวนมากสอน บรรยายตามตำราหรือเอกสารที่มีอยู่ทำให้ผู้เรียนไม่ได้มีการคิดค้นหาสาเหตุและสรุปผลที่ได้รับว่า เป็นอย่างไร เพราะการใช้ตำราส่วนมากจะเป็นตำราแปลปิดและที่สำคัญในการสอบครูทุกคน ต้องได้ทำข้อสอบแก่ผู้เรียนก่อนสอบหนึ่งสัปดาห์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตอบข้อสอบเหล่านั้นในการ ท่องจำตามหน่วยกิตของแต่ละวิชาทำให้ผู้เรียนยังมีความเครียดเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนมีความสนใจการที่จะพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยครูบ้านเก็น เพื่อนำผลวิจัยไปใช้เป็น รูปแบบการสอนที่ดีสามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันและการศึกษา ของชาติมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาของศูนย์กลางพรรคและ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

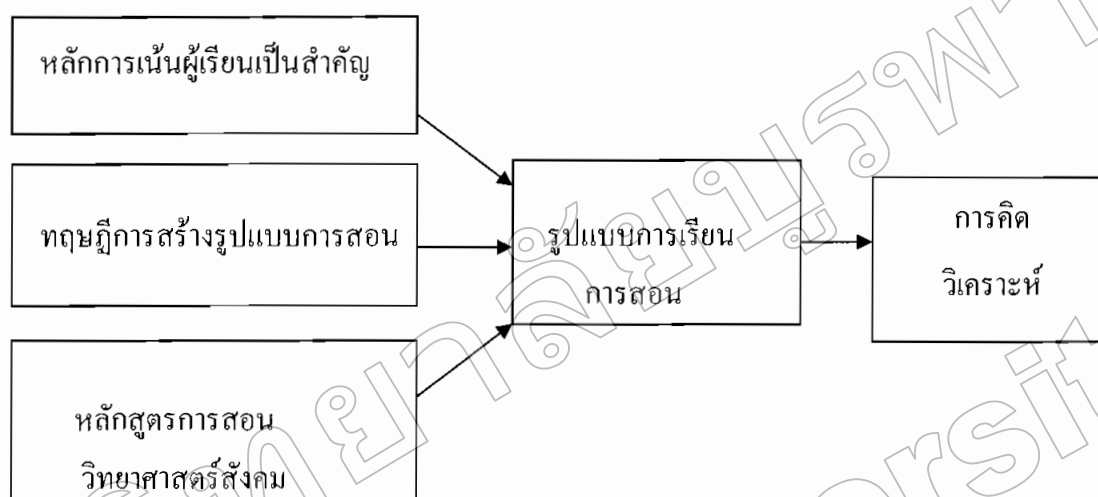
1. เพื่อสร้างรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูบ้านเก็น
2. เพื่อหาประสิทธิภาพรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูบ้านเก็น ตามเกณฑ์ 80/ 80

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
2. นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

3. เป็นแนวทางในการสอนให้แก่รายวิชาวิทยาศาสตร์สังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยครูบ้านเกิน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 หลักสูตร วิชาวิทยาศาสตร์สังคม ระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 141 คน จำนวน 4 ห้องเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 45 คน ที่วิทยาลัยครูบ้านเกินที่ลงทะเบียนเรียน สายวิชาวิทยาศาสตร์สังคม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Random Simple Sampling) มา 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน หญิง 29 คน ชาย 16 คน
3. ขอบเขตของเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนา คือ เนื้อหาจาก วิชาภูมิศาสตร์ 2 ชั้นปีที่ 1 ตามหลักสูตร กลุ่มวิชาการสายสร้างครูมัธยมต้น พุทธศักราช 2549 ของกระทรวงศึกษาธิการ กรมสร้างครู ศูนย์พัฒนาครู ใช้พัฒนาการคิด
 - เรื่องที่ 1 แผนที่วิทยา
 - เรื่องที่ 2 ที่ตั้ง เขตแดนและภูมิฐานของทวีปเอเชีย
 - เรื่องที่ 3 ภูมิอากาศของทวีปเอเชีย
 - เรื่องที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติของทวีปเอเชีย
 - เรื่องที่ 5 ประชากรของทวีปเอเชีย

เรื่องที่ 6 เศรษฐกิจของทวีปเอเชีย

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมงเป็นเวลา 4 สัปดาห์
ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพรวมของการจัดการเรียนการสอน ที่ได้จัดไว้อย่างละเอียดโดยมีขั้นตอนและกระบวนการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด เทคนิคการสอนต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักศึกษابรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา หมายถึง การสร้างความสนใจต่อปัญหาของครูตั้งขึ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การฝึกการคิดเป็นรายบุคคล หมายถึง ให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดค้นหามูลด้วยตนเอง สร้างให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ประสบการณ์ และข้อมูลจากการค้นคว้า ที่มีอยู่มาสร้างองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบการคิดในลักษณะแผนผังความคิด (Mind Map) ของแต่ละบุคคลโดยที่ไม่ซ้ำกัน

ขั้นที่ 3 การฝึกการคิดเป็นกลุ่มย่อย หมายถึง การให้ผู้เรียนนำเสนอแผนงานในกลุ่มของตนในกลุ่มย่อย 5-6 คน หลังจากนั้นให้สรุปในแนวความคิดที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน

ขั้นที่ 4 เสนอผลการคิดในกลุ่มใหญ่ หมายถึง ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอในกลุ่มใหญ่ เพื่อให้กลุ่มอื่นเห็นผลงานความคิดของแต่ละกลุ่มเพื่อสรุปเป็นผลงานการคิดของตน

ขั้นที่ 5 ทบทวนและสรุป หมายถึง ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปแล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนนำเอาผลการสรุปดังกล่าวเป็นแนวทางการคิดของตน

2. ทักษะ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและฝึกฝน สามารถแสดงออกด้วยการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและฉับไวในการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

3. การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณาแจกแจงสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ แล้วทำความเข้าใจแต่ละส่วนอย่างแจ่มแจ้งเพื่อหาความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนว่าเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะแบบอัตนัย

5. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ตามเกณฑ์ 80/ 80 เป็นเกณฑ์ที่ผู้วิจัย กำหนดขึ้นเพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียนได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

6. ผลการเรียนรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ แต่ละครั้งในการใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

7. นักศึกษา คือ ผู้เรียนในสายวิทยาศาสตร์สังคมปีที่ 1 อยู่ในวิทยาลัยครูบ้านเกน ปีการศึกษา 2552 จำนวน 45 คน หญิง 29 คน ชาย 16 คน ซึ่งมีเกณฑ์อายุประมาณ 17-19 ปี